

LATAJĄCE SSAKI

I Mity i legendy

Wokół nietoperzy narosło wiele mitów i przesądów. Ciągłe jeszcze nietoperze kojarzą się z czymś mrocznym, złowieszczym i groźnym. Sympatyczne skądinąd zwierzęta posiadają się o wpływanie we włosy, wysysanie krwi czy nawet porywanie dzieci. W rzeczywistości nietoperze nie stanowią żadnego zagrożenia dla ludzi, często są sprzymierzeńcami człowieka – żywią się uciążliwymi owadami i pajęczakami, przy czym są bardzo żarłoczne i prawdopodobnie w znaczący sposób wpływają na liczebność swoich ofiar, wśród których są także komary. Strach spowodowany nieznaną naturą prawdziwej natury nietoperzy powoduje, że zdarzają się przypadki bezlitosnego ich tępienia, a działania zmierzające do ochrony gatunków nie spotykają się ze społecznym zrozumieniem i akceptacją.

I Prawdziwe oblicze

Nietoperze są jedną z najbardziej interesujących grup ssaków – jako jedyne opanowały zdolność lotu. Kolejną ich niezwykłą cechą jest zdolność do echolokacji – w czasie lotu emitują ultradźwięki, które jako echo wracają do ucha, informując o otoczeniu. Dni spędzają w ukryciu, po zapadnięciu zmroku rozpoczynają żerowanie. Zimą, ze

względu na brak pokarmu, nietoperze zapadają w „sen zimowy” zwany hibernacją. Dzięki obniżeniu temperatury ciała i spowolnieniu czynności życiowych (tempa oddychania, bicia serca itp.), mogą przeżyć, korzystając jedynie z nagromadzonych w swoim ciele zapasów tłuszczu. Nietoperze zimują głównie w kryjówkach podziemnych: jaskiniach, sztolniach, tunelach, piwnicach, fortyfikacjach, studniach, w nadziemnych częściach budynków: strybach, szczelinach w murach, a także dziuplach drzew.

I Konieczna ochrona

Wszystkie gatunki nietoperzy występujące w Polsce są objęte ochroną prawną, niektóre z nich również w ramach europejskiej sieci obszarów Natura 2000. Na Opolszczyźnie dla ochrony gatunków nietoperzy wyznaczono kilka obszarów Natura 2000: obszar Natura 2000 Góry Opawskie (nocek duży, podkowiec mały), obszar Natura 2000 Forty Nyskie (mopek), obszar Natura 2000 Ostoja Sławniowicko-Burgrabicka (nocek duży, podkowiec mały). Pomimo wprowadzenia prawnej ochrony gatunków nietoperzy ich byt jest zagrożony. Najpoważniejsze z nich, jak zwykle, przychodzi ze strony człowieka. Intensywny rozwój energetyki wiatrowej, stosowanie środków owadobójczych czy też toksycznych dla

nietoperzy środków konserwujących drewno – to tylko niektóre czynniki powodujące spadek ich liczebności. Największym zagrożeniem dla ich populacji jest jednak utrata kryjówek – letnich i zimowych. Pomoc człowieka jest tu niezbędna.

I Sztolnia nad Białą Głucholąską i Sztolnia nad Bystrym Potokiem

W obszarze Natura 2000 Góry Opawskie zlokalizowane są cenne stanowiska nocka dużego i podkowca małego – Sztolnia nad Białą Głucholąską i Sztolnia nad Bystrym Potokiem. Niestety wybrane przez nietoperze kryjówki nie zapewniają im pełnego bezpieczeństwa, głównie przez nieostrożność ludzi odwiedzających te miejsca. Wyjaśnić wypada, że nawet działanie nieumyślne, czasami sama obecność ludzi (światło, ciepło, dym) może ograniczyć szansę przetrwania po wielokroć wybudzanych z hibernacji zwierząt. W celu zachowania tych cennych stanowisk w 2014 r. Regionalna Dyrekcja Ochrony Środowiska w Opolu zabezpieczy otwory wejściowe do sztolni poprzez montaż krat oraz usunięcie namulisk zmniejszających powierzchnię ich siedlisk. Zadanie realizowane jest w ramach projektu pn. „Ochrona najcenniejszych muraw, torfowisk i zimowisk nietoperzy

w polskich obszarach Natura 2000”, współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach V osi priorytetowej Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko.

I Czy wiesz, że:

Podkowiec mały to gatunek o najbardziej niezwykłym wyglądzie spośród rodzimych nietoperzy, a to z powodu dużej narośli na pyszczku w kształcie podkowy (stąd wywodzi się polska nazwa tego gatunku). W trakcie hibernacji wisi swobodnie głową w dół, całkowicie owinięty błonami skrzydłowymi. Około trzydziestu lat temu podkowiec mały znalazł się w Polsce na krawędzi wymarcia. Obecnie odbudowuje populację, ale wciąż należy do najbardziej zagrożonych gatunków nietoperzy. Nietoperze należą do zwierząt długowiecznych. Najstarszy gacek brunatny żył 30 lat. To bardzo długo jak na małego, ważącego zaledwie kilka gramów, ssaka. Starożytni nietoperzami nazywali dłużników, którzy nie wychodzili z domu w dzień, by nie spotkać swoich wierzycieli. Nietoperze są bardzo lubiane przez Chińczyków, którzy wierzą, że przynoszą szczęście.

Opracowano w ramach projektu „Ochrona najcenniejszych muraw, torfowisk i zimowisk nietoperzy w polskich obszarach Natura 2000” współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko

GACEK BRUNATNY
fot. Łukasz Płoskoń

PODKOWIEC MAŁY
fot. Łukasz Płoskoń

ZABEZPIECZONE ZIMOWISKO NIETOPERZY
fot. Iwona Stopińska-Hryniuk